

Haapajärvi 2023

Korteperän tuulivoimapuiston sekä ulkoisten
sähkönsiirtolinjausten liityntävaihtoehdot A – D
arkeologinen selvitys

Hans-Peter Schulz 20.8.2023
päivitetty 17.3.2024

KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIA**PALVELU**

Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti arkeologisen inventoinnin Pohjois-Pohjanmaalla Haapajärven Korteperän tuulivoimapuiston suunnittelualueella (pinta-ala noin 1665 ha) sekä siihen liittyvillä sähkönsiirtolinjauksilla (liityntävaihtoehdot A – D; inventoitavien linjausten pituus yht. 9,1 km). Työn tilaajat ovat Infinergies Finland Oy ja Sweco Finland Oy. Maastotyön suorittivat 25.5., 30.–31.5. ja 17.8.2023 FM/MA Hans-Peter Schulz, sekä FM Stephan Schulz (Gis-sovellukset maastossa), yht. 6,5 henkilötyöpäivää.

Tuulivoimapuiston suunnittelualue sijaitsee Haapajärven keskustasta n. 6,5–11,5 km koilliseen, ja suunnitellut ulkoiset sähkönsiirtolinjaukset noin 6,5 pohjoiseen – 11 km itään.

Ennen inventointia tuulivoimapuiston suunnittelualueelta tunnettiin 2 muinaisjäännettä, tervahaudat Kauhistus, tunnus 1000044754, ja Pykälö etelä, tunnus 1000047410; sähkönsiirtolinjauksen lähettäviltä (< 250 m) oli tiedossa 1 tervahauta, Haapajärvi Konineva, tunnus 1000044764.

Inventoinnissa 2023 löytyi 14 uutta muinaisjäännettä, joista kaksi on esihistoriallisia pyyntikuoppajonoja (kohde 4 Korteperä länsi 1 ja kohde 11 Lamminkangas 1), yksi on miilu (kohde 12 Lamminkangas 2) ja loput tervahautakohteita; lisäksi löydettiin 1 muu kohde, 18, Pykälö, joka on nuorempi yksinäistalo. Suurin osa kohteista on tuulivoimapuiston hankealueella, tervahaudat, kohteet 13–14 sijaitsevat liityntävaihtoehdon D linjauksen tuntumassa.

Elokuun 2023 alussa saatiin voimalapaikkojen layout. Tähän raporttiin on päivitetty hankealueen yleiskartta sekä tehty uusi arvio hankkeen vaikutuksesta muinaisjäännekohteisiin. Suunniteltujen voimalapaikkojen sijainti on pääosin yli 200 m, kohteen 17 Näsiäkankaan kohdalla 150 m. Kohde 20 on muu kohde, etäisyys lähimpään säilyneeseen rakenteeseen on 80 m. Kohteet 13-15 ulkoisella sähkönsiirtolinjalla D on otettava huomioon pylväitten sijoittelussa. Muuten tämän hetken tilanteen mukaan hankkeella ei olisi vaikutusta muinaisjäänne- ja muihin kulttuuriperintökohteisiin.

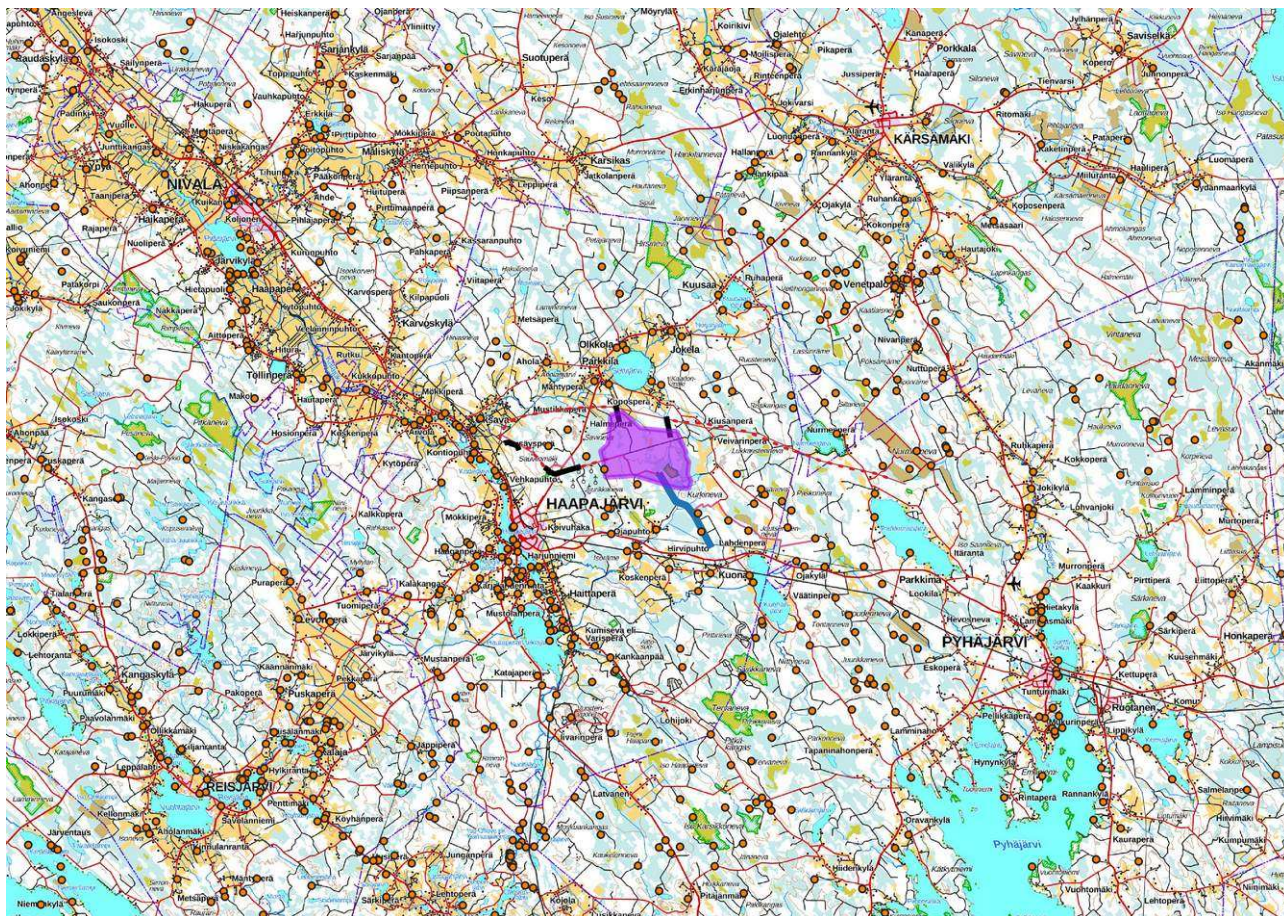
Sisällysluettelo

1. Perustiedot.....	2
2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät.....	3
2.1. Esiselvitys.....	3
2.2. Maastoinventointimenetelmä.....	4
3. Maisema, topografia ja geologia.....	5
3.1. Valokuvat ja maastokuvaukset.....	6
4. Alueen aiempi maankäyttö.....	15
5. Tulokset.....	18
6. Yleiskartta.....	19
7. Kohdeluettelo.....	20
8. Kohdetiedot.....	21
9. Aineistoluettelo.....	43

1. Perustiedot

Inventointialue:	Haapajärven Korteperän tuulivoimapuiston suunnittelualue (1665 ha) sekä ulkoisten sähkönsiirtolinjausten liittyntävaihtoehdot A–D (inventoitavan linjauksen pituus yht. 9,1 km).
Tilaaajat:	Infinergies Finland Oy ja Sweco Finland Oy
Hanketoimija:	Infinergies Finland Oy
Inventoinnin laji:	Osainventointi
Kenttätöaika:	25.5., 30.–31.5. ja 17.8.2023, yhteensä 5,5 kenttätöpäivää
Karttanumerot:	TM35-lehtijako Q4312R, Q4314L, Q4321R, Q4323L vanha yleislehtijako, 2344 08, 09
Korkeus:	hankealue n. 125–145 m mpy, sähkönsiirto 97–140 m mpy
Koordinaattijärjestelmä:	ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto
Kopio raportista:	Museoviraston arkisto, Pohjois-Pohjanmaan museo (digitaalinen kopio)
Inventointilöydöt:	-
Aiemmat löydöt:	
Aiemmat tutkimukset:	Markku Mäki vuoti, Haapajärven kuntainventointi 1992 Niko Latvakoski, Haapajärven kuntainventointi 2011 H.-P. Schulz, Keski-Pohja itäosa, Metsähallituksen metsätalouden kulttuuriperintö-inventointi 2013, Haapajärvi H.-P. Schulz Haapajärvi Koivuhaka – Pyhäjärvi Ruotanen voimalinjan inventointi 2021 H.-P. Schulz Kokkopetäikön tuulivoimapuisto sekä ulkoiset sähkönsiirtolinjaukset Haapajärven Pysäysperälle, Pyhäjärven Murtomäen sähköasemalle, Kyllösenkankaalle ja Pyhäsalmen sähköasemalle (B): arkeologinen inventointi 2022. Jussi-Pekka Hiltunen Pyhäjärven Murtomäki 2 tuulivoimapuiston voimajohdon arkeologinen inventointi 2022

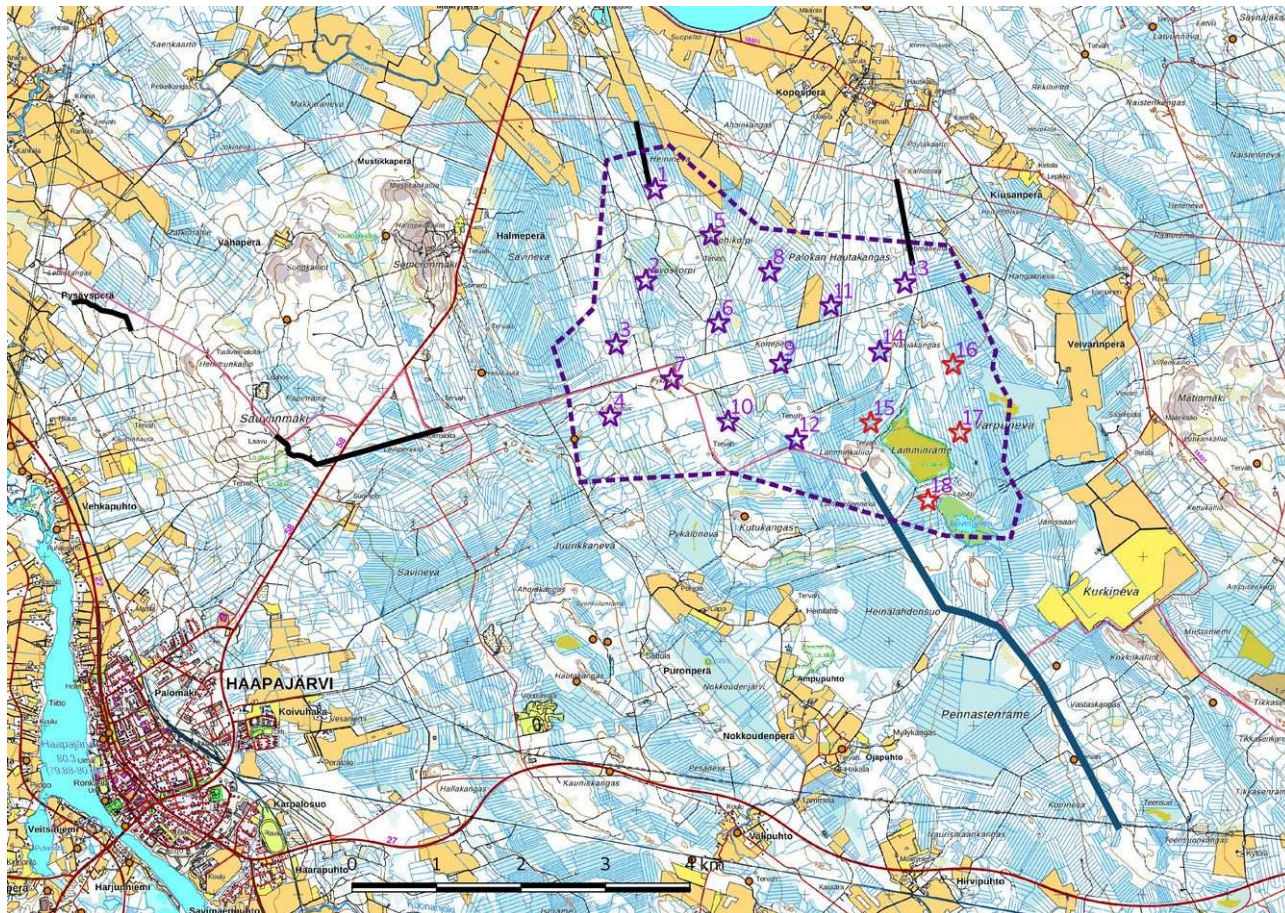
Kartta 1. Tuulivoimapuiston hankealue violetina, ulkoisten sähkönsiirtolinjausten inventoitavat osuudet mustina viivoina (liittyntävaihtoehdot A-C), ja levennetyn käytävän liittyntävaihtoehto D sinisellä viivalla. Muinaisjäännösrekisteriin merkityt kohteet oransseina pisteinä. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:250 000, 7/2023.

2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät

Infinergies Finland Oy suunnitellee Haapajärven kunnan itäosaan tuulivoimapuistoa, jossa on alustavasti 13–18 tuulivoimalaa. Hankealueen kokonaispinta-ala on noin 1655 ha, ulkoisten sähkönsiirtolinjausten (liityntävaihtoehdot A–D) inventoitavan osuuden pituus on yht. 9,1 km.

Ennen inventointia tuulivoimapuiston suunnittelualueelta tunnettiin 2 muinaisjäännöstä, tervahaudat Kauhistus, tunnus 1000044754, ja Pykälö etelä, tunnus 1000047410; sähkönsiirtolinjauksen lähettäviltä (< 250 m) oli tiedossa 1 tervahauta, Haapajärvi Konineva, tunnus 1000044764.

Kartta 2. Tuulivoimapuiston hankealueen raja violettina katkoviivana, ulkoisten sähkönsiirtolinjausten inventoitavat osuudet mustana viivana (liityntävaihtoehdot A-C, ja levennetty käytävä liityntävaihtoehto D sinisellä viivalla. Muinaisjäännösrekisteriin merkityt kohteet oranssina pisteenä. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:50 000, 7/2023.

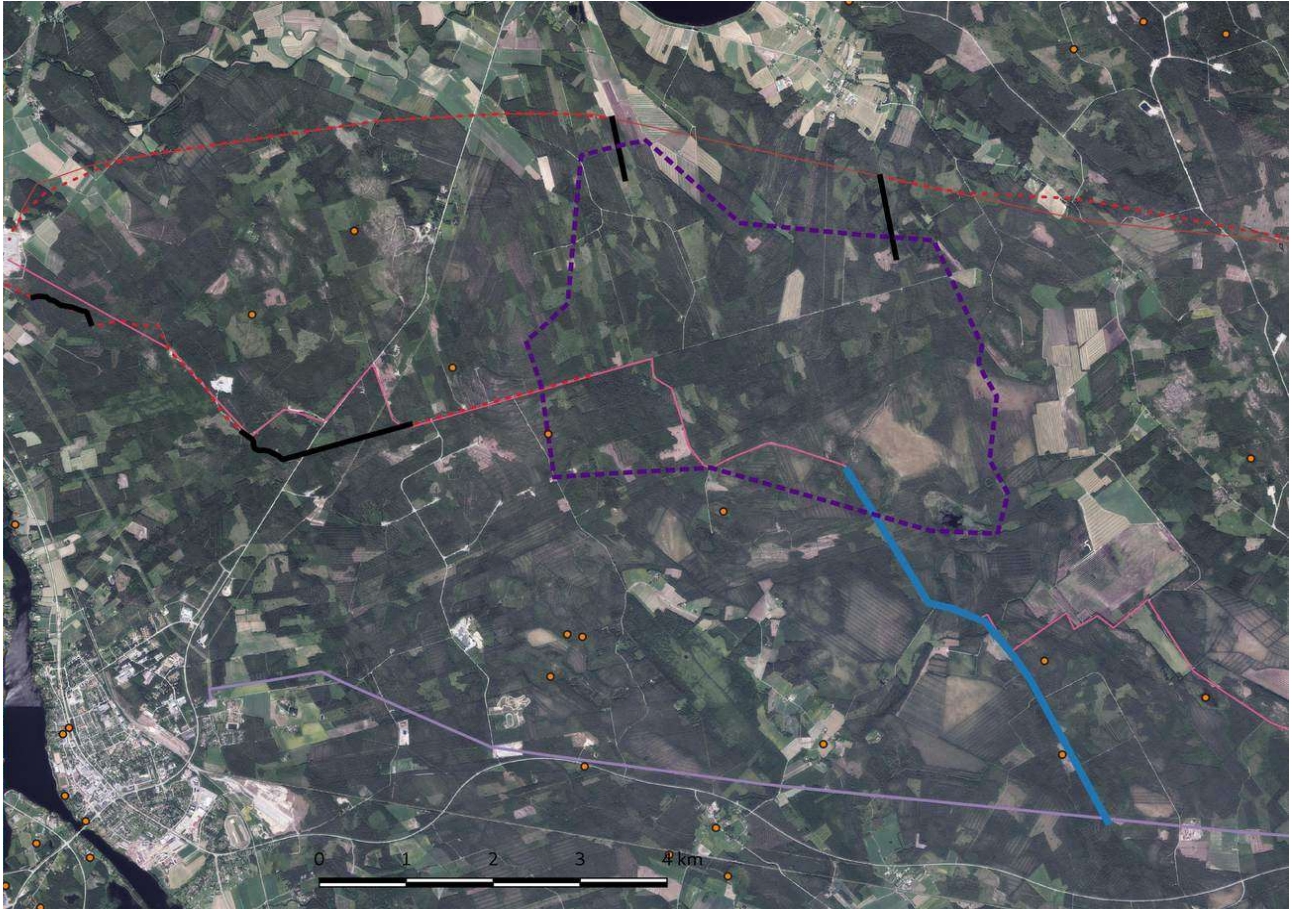
2.1. Esiselvitys

Muinaisjäännösten paikallistaminen ja arviointi perustui lähiseudulla aikaisemmin tehtyjen arkeologisten selvitysten tuloksiin ja Museoviraston ylläpitämän rekisteriportaalin tietoihin. Näiden tietojen lisäksi esiselvityksessä käytettiin eri aineistoja, joiden avulla tunnistettiin muinaisjäännösten sijainnin kannalta otolliset alueet. Esihistoriallisten kohteiden osalta kaukokartoituksessa keskeisiä aineistoja ovat GTK:n kalliota ja maaperäkartat, Maanmittauslaitoksen ortoilmakuvat, korkeusmalli sekä laserkeilausaineiston pistepilviaineisto ja museoviraston Lidark-aineisto. Historiallisen ajan kohteita etsittiin topografian, kirjallisuustietojen, perimätiedon, paikannimistön ja internetistä löytyvän historiallisen karttamateriaalin avulla, kuten pitäjänkarttojen, rajakarttojen, tie- ja liikennekarttojen ja sotilaskarttojen avulla. Alueesta laadittujen vanhimpien peruskarttojen avulla arvioitiin kohteiden säilyneisyyttä ja maankäytön vaikutuksia mahdollisiin muinaisjäännöksiin. Vanhin laadittu inventointialueen kattava peruskartta on vuodelta 1962.

2.2. Maastoinventointimenetelmä

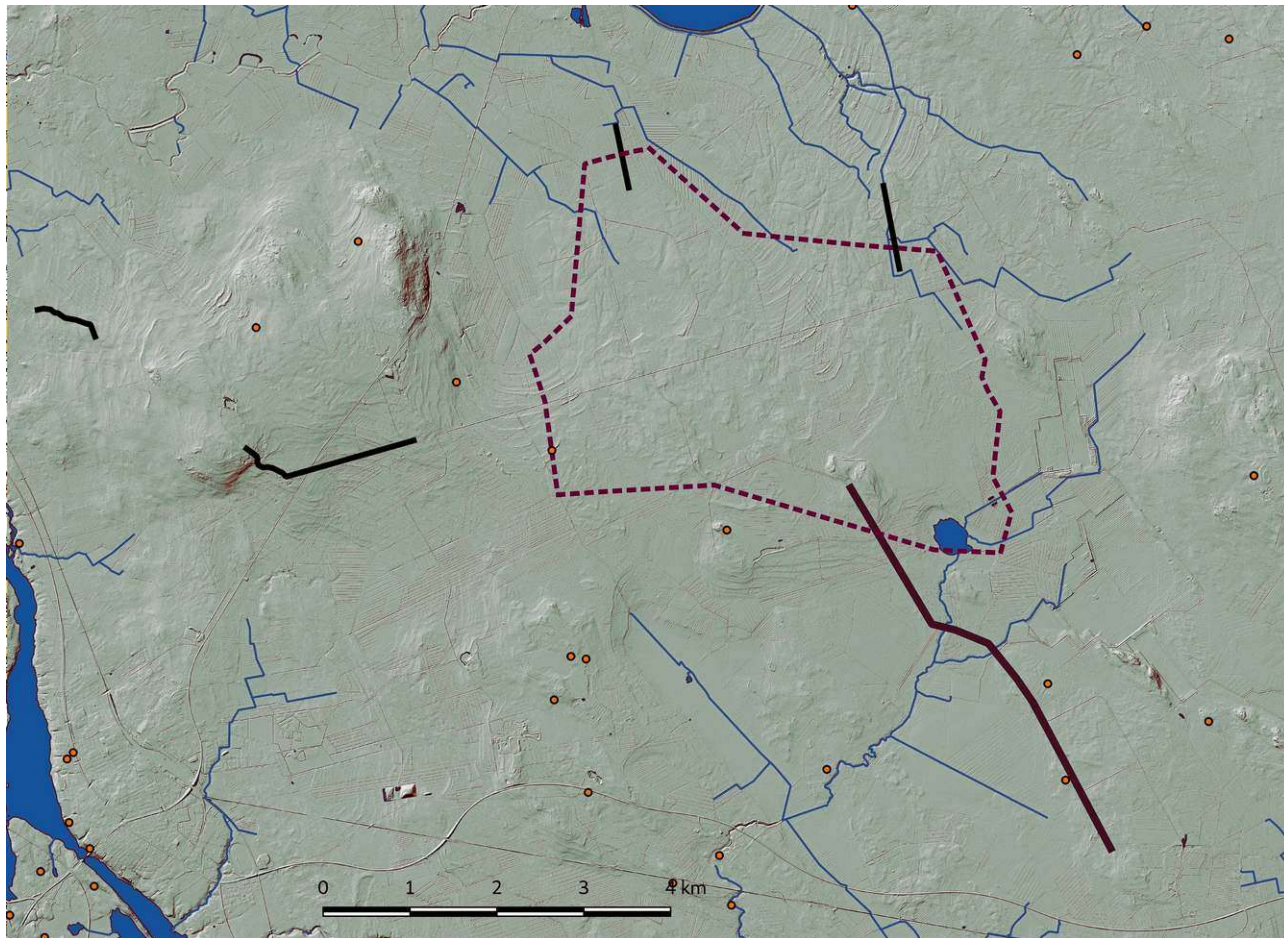
Maastoinventoinnissa tarkastettiin voimalapaikat 200 m:n säteellä, olemassa olevien metsäteiden lähiympäristö noin 20–40 leveällä vyöhykkeellä maastosta riippuen sekä arkeologisesti otolliset alueet tarkasti eli osa kuivista kankaista ja kallioista. Muuten aluetta inventointiin yleispiirteisemmin. Maaperää tarkastettiin pääosin ojien leikkauksista, rakenteiden syntytapaa ja ikää selvitettiin kairaamalla. Hiekka-alueita esiintyy tarkastetuilla paikoilla vain muutamia pienialaisia, ja maasto on pääosin hyvin kivikkoista, joten koekuoppia tehtiin vain muutamia. Havaitut muinaisjäännökset ja myös joitakin muita ihmisen aikaansaamia moderneja rakenteita valokuvattiin. Suunniteltuja rakentamisen alueita valokuvattiin ja niistä kirjattiin maasto- ja maisemaselvityksiä. Ulkoiset sähkönsiirtolinjaukset inventoitiin 100 m leveällä kaistaleella, liityntävaihtoehto D:n linjaus 150 m leveällä kaistaleella (tielinjauksesta 100 m länteen).

Kartta 3. Ortokuva; tuulivoimapuiston hankealueen raja violettina katkoviivana, ulkoisten sähkönsiirtolinjausten inventoitavat osuudet mustina viivoina (liityntävaihtoehdot A-C), ja levennetyn käytävän liityntävaihtoehto D sinisellä viivalla. Muinaisjäännosrekisteriin merkityt kohteet oransseina pisteinä. Maanmittauslaitoksen ortokuvat 1:50 000, 7/2023

3. Maisema, topografia ja geologia

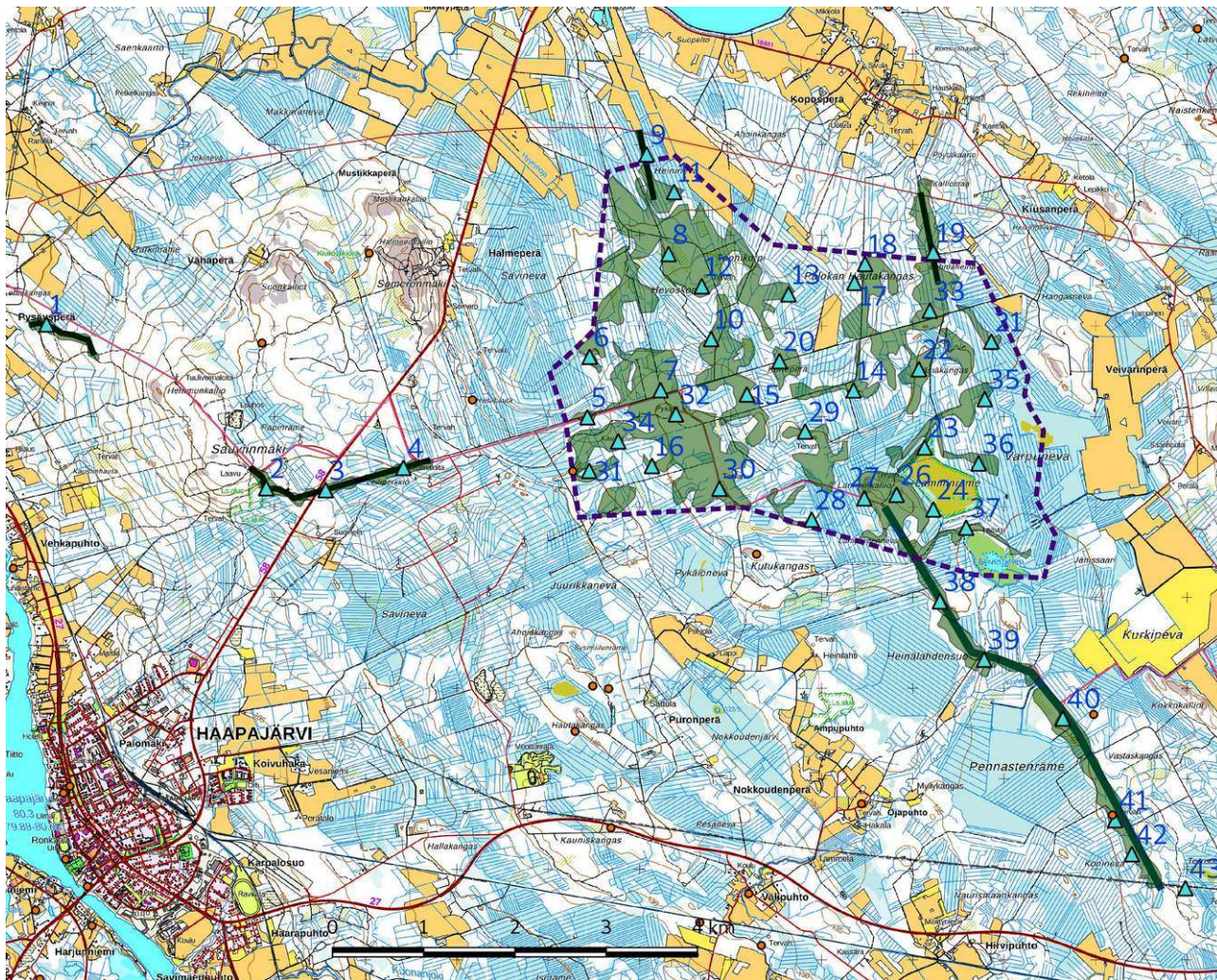
Kartta 4. Laserkeilausaineistoon perustuva vinovalovarjoste 2 m DEM 1:20 000, 6/2023. Tuulivoimapuiston hankealueen raja violettina katkoviivana, ulkoisten sähkönsiirtolinjausten inventoitavat osuudet mustina viivoina (liityntävaihtoehdot A-C), ja levennetyn käytävän liityntävaihtoehto D sinisellä viivalla. Muinaisjäännösrekisteriin merkityt kohteet oransseina pisteinä. Vesistöt VPD 2.

Suunnittelualue sijaitsee Kalajoen koillispuolella hyvin tasaisella pohjamooreenialueella, jonka eteläosassa Lamminkalliolla on pienialaisia kalliopaljastumia. Länsiosassa on joitakin pieniä soraharjanteita. Laajempi hiekkaharjanne on luoteisosassa Hevoskorven ja Tuohikorven välissä. Korkeuserot ovat pieniä, alle 2 m / 100 m, lukuun ottamatta Lamminkallion kohoamia. Laajat alueet, arviolta yli 60 % pinta-alasta, ovat soistuneet. Rämeet on miltei kaikki ojitettu, luonnontilassa olevia nevoja on vain kaksi, Lamminräme (Ls-alue) ja Ahveroista ympäröivä suo. Alueella ei ole juuri lainkaan vesistöjä, ainoa lampi on Ahveroinen. Hankealue on suurimmaksi osaksi metsätalouskäytössä.

Sijaintikorkeus n. 125–145 m mpy vastaa Ancylosjärven loppuvaiheen merenrantatasoa noin 7500–6500 vuotta sitten.

3.1. Valokuvat ja maastokuvaukset

Kartta 5. Hankealue ja ulkoinen sähkönsiirto. Inventoidut alueet vaaleanvihreänä, kuvauspaikat 1-43 turkoosina kolmioina. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:50 000, 7/2023.

Liityntävaihtoehto B

Kuva 1. Rehevä kangas Pysäysperän kaakkoispuolella.

Kuva 2. Linjaus huoltotien varrella Sauvinmäellä, luoteeseen.

Kuva 3. Linjaus 20 kV ilmajohdon rinnalla VT 58 itäpuolella.

Kuva 4. Linjaus Leiliperkiössä, lounaaseen.

Hankealue

Kuva 5. Hankealueen läpikulkeva metsäautotie, länsireunasta itään.

Kuva 5. Rehevähkää varttunutta kasvatusmetsikköä alueen Luoteisosassa.

Kuva 7. Laaja avohakkuualue Pykälön pohjoispuolella.

Kuva 8. Hevoskorven rehevähkää metsää, pohjoiseen.

Kuva 9. Liityntävaihtoehto B, linjaus Heininevalla, kuva pohjoiseen.

Kuva 10. Hiekkakuoppa harjanteen keskiosassa, Hevoskorven itäpuolella, kuvattu etelään.

Kuva 11. Kuivahko kangas Heininevan eteläpuolella. Voimalapaikka 1 kuvattu lounaaseen.

Kuva 12. Hiekkaharjanteen pohjoispää Tuohikorven kohdalla.

Kuva 13. Voimalapaikka 8 kuvattu luoteeseen. Kuivahko kangas Tuohikorven kaakkoispuolella.

Kuva 14. Ojitettu räme alueen keskiosassa.

Kuva 17. Hankealueen keski- ja länsiosa, keskellä Multakaartojen peltoalue. Dronekuva lounaaseen, korkeus 85 m.

Kuva 18. Hankealueen keski- ja itäosaosa. Dronekuva etelään, korkeus 95 m.

Kuva 15. Lehtomainen kangas Korteperän lounaispuolella.

Kuva 16. Kuivahko kangas Pykälön lounaispuolella.

Kuva 19. Liityntävaihtoehto C, linjaus kuvattu pohjoiseen.

Kuva 20. Lato Korteperällä, metsätien pohjoispuolella.

Kuva 21. Tuoreehko kangas hankealueen itärajalla.

Kuva 22. Varttunutta kuusimetsikköä Näsiäkankaalla.

Kuva 23. Lamminrämeen luonnonsuojelualue kaakkoon. Dronekuva, korkeus 100 m.

Kuva 24. Hankealueen kaakkoisosaa, vas. Lamminräme, takana Ahveroinen, oik. edessä Lamminkallio; korkeus 110 m.

Kuva 26. Lammin kallioiden itäinen kallioalue; itään.

Kuva 27. Lammin kallioiden metsästysmaja.

Kuva 28. Matala kaarto alueen eteläreunassa, länteen.

Kuva 29. Rehevä kangas Lammin kallioiden luoteispuolella.

Kuva 30. Laaja avohakkuualue Pykälön metsätien länsipuolella.

Kuva 31. Ojitettu räme alueen lounaisreunalla.

Kuva 32. Voimalapaikka 7 kuvattu Pykälön peltoreunalta pohjoiseen. Rehevähkö kangas.

Kuva 33. Voimalapaikka 13 kuvattu pohjoiseen, kuivahko kangas rämeen eteläpuolella.

Kuva 34. Voimalapaikka 4 kuvattu lounaaseen. Eri-ikäistä sekametsää.

Kuva 35. Voimalapaikka 16 kuvattu luoteeseen. Ojitettua rämettä kankaan länsipuolella.

Kuva 36. Voimalapaikka 17 Lamminrämeen koillispuolella, kuvattu itään.

Kuva 37. Umpeen kasvanut metsätie voimalapaikan 18 Koillispuolella. Eirakenteista metsää.

Liityntävaihtoehto D

Kuva 38. Linjaus Heinälähdensuon kohdalla, luoteeseen

Kuva 39. Ojitus Lamminojan kaakkoispuolella.

Kuva 40. Tuoreehko kangas Kurkiniskan kaakkoispuolella.

Kuva 41. Avohakattu kaistale, linjaus luoteeseen.

Kuva 42. Linjauksen länsilaita Koninevan kohdalla.

Kuva 43. Liittymäkohta Koivuhaka–Pyhäjärvi -ilmajohtoon.

4. Alueen aiempi maankäyttö

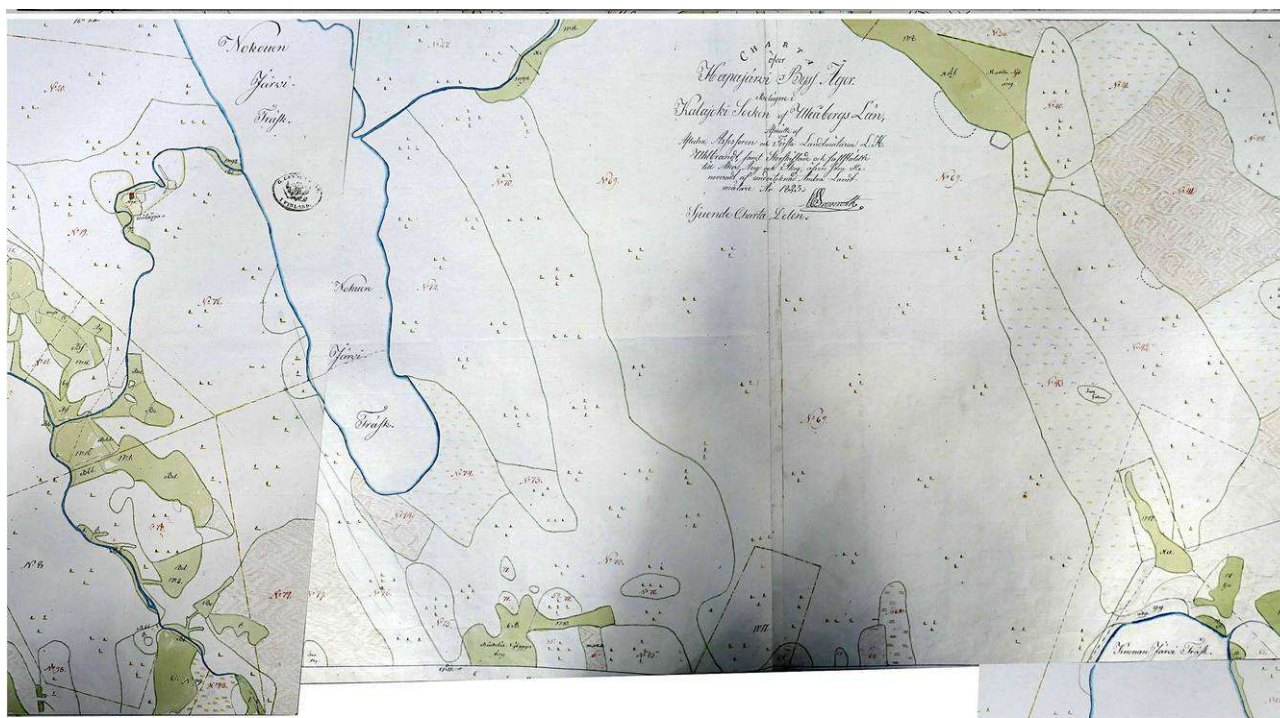
Kohdealueen sijaintikorkeus n. 125–145 m mpy vastaa Ancylusjärven loppuvaiheen merenrantatasoa noin 7500 - 6500 vuotta sitten. Hyvin tasaisena alue ei ole soveltunut esihistorialliselle asutukselle. Soistuminen alkoi todennäköisesti jo pian sen jälkeen, kun merenranta oli vetäytynyt seudulta. Hiekkaharjanteilta löytyi merkkeinä esihistoriallisesta peuranpyynnistä kaksi pyyntikuopparyhmää, kohde **4** Korteperä länsi 1 ja kohde **11**, Lamminkangas 1. Alueen halki kulki ilmeisesti peurareitti.

Varhainen maatalousasutus levisi Kalajokivartta ja Pyhäjokivartta pitkin sisämaahan viimeistään 1500-luvun alussa. Haapajärven kylä mainitaan asiakirjoissa ensimmäisen kerran vuonna 1547. 1600-luvulla asutus kasvoi nopeasti varsinkin Settijärven ja Kuusanjärven ympärillä. Haapajärven ensimmäinen kirkko rakennettiin 1653 samalla paikalle, jolla nykyinen kirkko seisoo. Vuoden 1823 kartan mukaan kirkkoseudulla oli vain joitakin taloja, kaikki jokivarren tuntumassa.

Vuoden 1843 pitäjänkartalle (kartta 7) on merkitty Koposenperän kylään jo 5 kantataloa, mikä viittaa siihen että kylä on ollut olemassa jo ainakin 1700-luvulla. Kylä sijaitsee Settijärven kaakkoispuolella hankealueesta noin 1,5 km pohjoiseen. Nokkoudenjärven – joka kuivattiin 1800-luvun toisella puoliskolla – länsirannalla ollut Väliojan talo on merkitty vuoden 1823 isojakokartalle (kartta 6). Nokkoudenperän kylä syntyi ilmeisesti 1840-luvulle mennessä; kylän talot sijaitsivat hankealueesta noin 2 km etelään.

Asutuksesta tai pelloista ennen 1900-luvun puolivälin tienoota ei hankealueelta ole löytynyt viitteitä. Vuoden 1962 peruskartalle on merkitty Pykälän (nyk. Pykälö) talo, sivurakennukset ja pienet pellot sekä siitä vajaa kilometri länteen Kauhistus-niminen laajempi peltoalue, jossa oli 2 latoa.

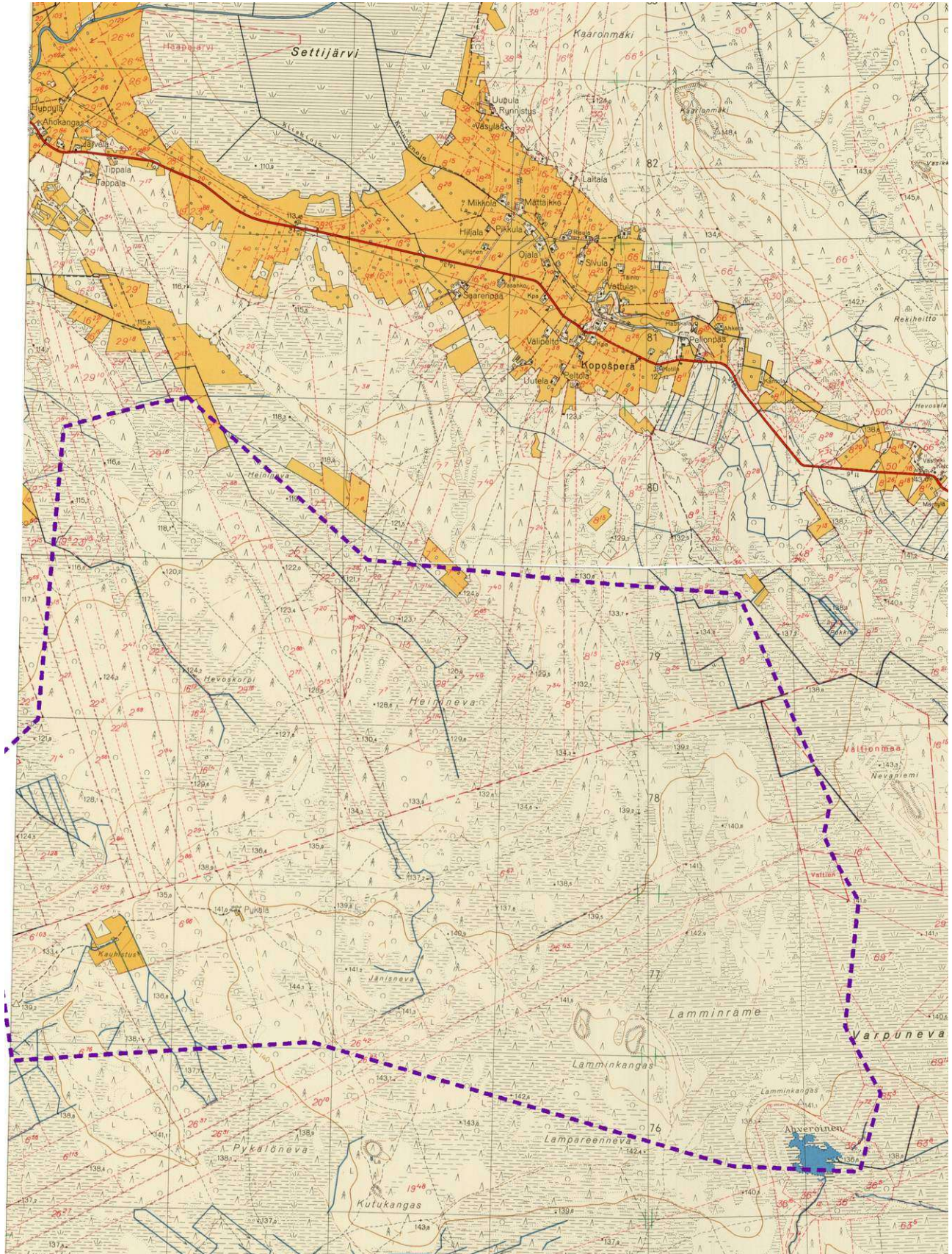
1700-luvun ja 1800-luvun tervanpolton merkityksestä kielivät inventoinnissa löydetyt 11 tervahautaa (ja kolme alueelta aiemmin tunnettua).

Kartta 6. Ote vuoden 1823 isojakokartasta (Haapajärvi F 5a-c), Nokkoudenjärvi ja Kuonanjärvi.

Kartta 7. Ote vuoden 1843 pitäjänkartasta Haapajärvi. Hankealue (sininen viiva) asemoituna.

Kartta 8. Ote vuoden 1962 peruskartasta 234410 / 332201. Hankealue (violetti katkoviiva) asemoituna.

5. Tulokset

Ennen inventointia tuulivoimapuiston suunnittelualueelta tunnettiin 2 muinaisjäännöstä, tervahaudat Kauhistus, tunnus 1000044754, ja Pykälö etelä, tunnus 1000047410; sähkönsiirtolinjauksen lähettäviltä (< 250 m) oli tiedossa 1 tervahauta, Haapajärvi Konineva, tunnus 1000044764.

Inventoinnissa 2023 löytyi 14 uutta muinaisjäännöstä, joista kaksi on esihistoriallisia pyyntikuoppajonoja (kohde 4 Korteperä länsi 1 ja kohde 11 Lamminkangas 1), yksi on miilu (kohde 12 Lamminkangas 2) ja loput tervahautakohteita; lisäksi löydettiin 1 muu kohde, 18, Pykälö, joka on nuorempi yksinäistalo. Suurin osa kohteista on tuulivoimapuiston hankealueella, tervahaudat, kohteet 13–14 sijaitsevat liityntävaihtoehdon D linjauksen tuntumassa.

Elokuun 2023 alussa saatiin voimalapaikkojen layout. Tähän raporttiin on päivitetty hankealueen yleiskartta sekä tehty uusi arvio hankkeen vaikutuksesta muinaisjäännöskohteisiin. Suunniteltujen voimalapaikkojen sijainti on pääosin yli 200 m, kohteen 17 Näsiäkankaan kohdalla 150 m. Kohde 20 on muu kohde, etäisyys lähimpään säilyneeseen rakenteeseen on 80 m. Kohteet 13-15 ulkoisella sähkönsiirtolinjalla D on otettava huomion pylväitten sijoittelussa. Muuten tämän hetken tilanteen mukaan hankkeella ei olisi vaikutusta muinaisjäännös- ja muihin kulttuuriperintökohteisiin.

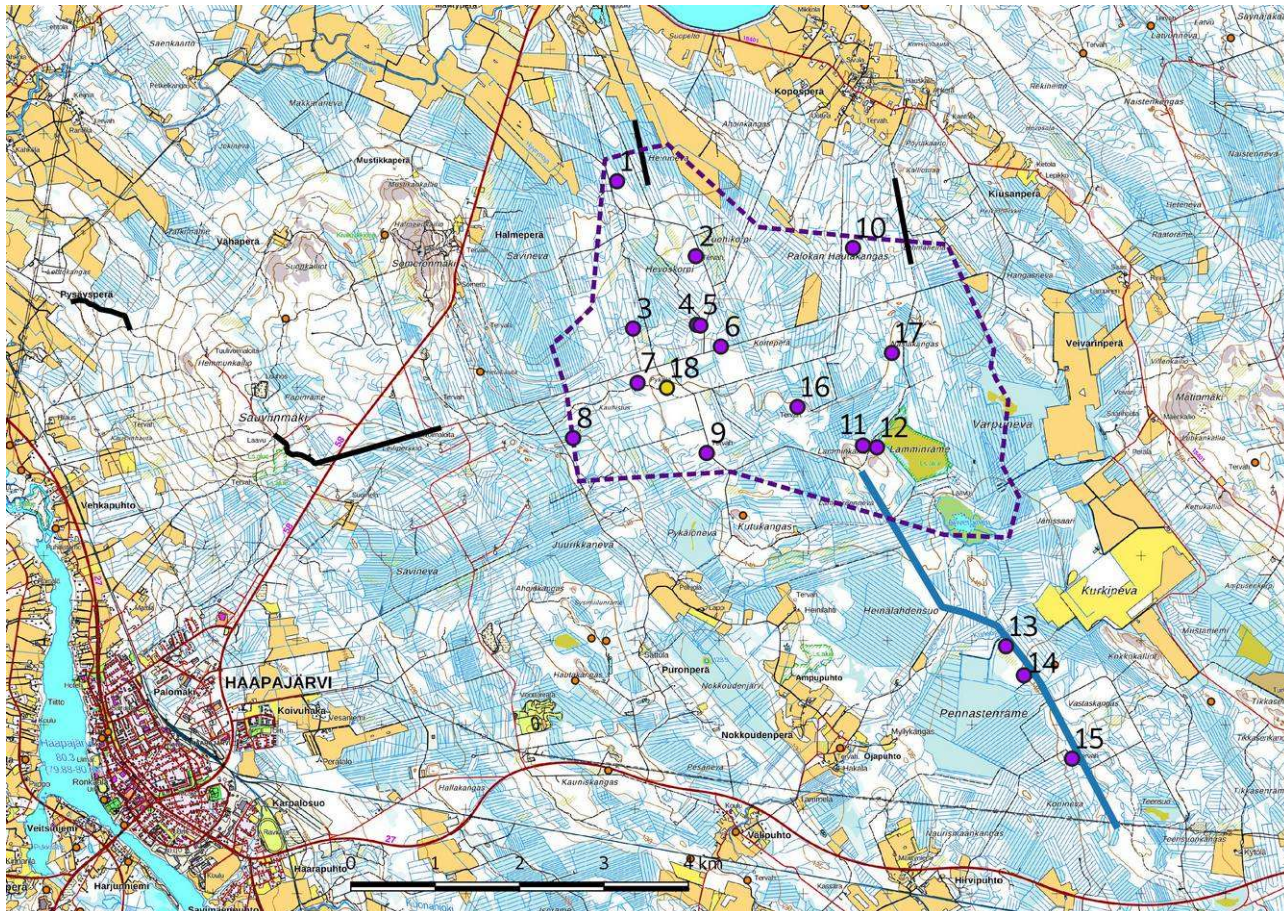
Lestijärvellä, 20.8.2023
päivitetty 17.3.2024

Hans - Peter Schulz

Hans-Peter Schulz

6. Yleiskartta

Kartta 9. Kohteet 1-18, muinaisjäännöskohteet violetteina pisteinä, muu kohde keltaisena pisteinä. Hankealueen raja violettina katkoviivana, ulkoisten sähkönsiirtolinjausten inventoitavat osuudet mustana viivana (liityntävaihtoehdot A-C), ja levennetyn käytävän liityntävaihtoehto D sinisellä viivalla. Muinaisjäännösrekisteriin merkityt kohteet oransseina pisteinä. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:50 000, 7/2023.

7. Kohdeluettelo

Kohde	Sivu	tyyppi/ tyypin tarkenne	ajoitus	lkm	status	mj-tunnus
1. Hevoskorpi pohjoinen	21	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		U	
2. Tuohikorpi	22	Työ- ja valmistuspaikat, kivirakenteet / tervahauta, kiuas	historiallinen	2	U	
3. Hevoskorpi etelä	23	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		U	
4. Korteperä länsi 1	24	Työ- ja valmistuspaikat, maarakenteet / pyyntikuopat, kuopat, painanteet	esihistoriallinen	10	U	
5. Korteperä länsi 2	26	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		U	
6. Korteperä länsi 3	27	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta, kiuas	historiallinen	2	U	
7. Pykälö länsi	28	Työ- ja valmistuspaikat, maarakenteet / tervahauta, kuopat	historiallinen	5	U	
8. Kauhistus	30	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		MJ	1000044754
9. Pykälö etelä	31	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		MJ	1000047410
10. Palokan Hautakangas	32	Työ- ja valmistuspaikat, kivirakenteet / tervahauta, kiukaat	historiallinen	3	U	
11. Lamminkangas 1	33	Työ- ja valmistuspaikat / pyyntikuopat	esihistoriallinen	5	U	
12. Lamminkangas 2	36	Työ- ja valmistuspaikat / hiilimiilu	ajoittamaton		U	
13. Kurkiniska	37	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		U	
14. Kurkiniska kaakko	38	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		U	
15. Konineva	39	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		MJ	1000044764
16. Korteperä kaakko	40	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		U	
17. Näsiäkangas länsi	41	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		U	
18. Pykälö	41	Asuinpaikat / yksinäistalo	moderni		M	

Status: MJ – tunnettu kiinteä muinaisjäännös, U – uusi kiinteä muinaisjäännös, K – kulttuuriperintökohde, M – muu kohde.

8. Kohdetiedot

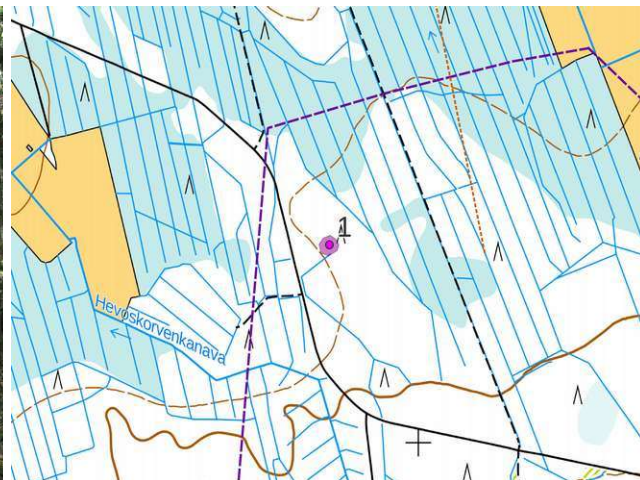
1. Hevoskorpi pohjoinen

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4321R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2344 11 + 3322 02
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7077436 I 422792
Tyyppin tarkenne	Tervahauta	N2000	119 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Hevoskorven pohjoispuolisella kankaalla, Hevoskorvenkanavan koillispuolella ja Heininevasta länteen sijaitsee tervahauta. Sen halkaisija on n. 21 m, kuopan halkaisija n. 11 m, halssi suuntautuu etelään. Tervahaudan ympäristö on joskus metsäaurattu ja on melko epätasaista, paikoin kivikkoista, vaihtelevan ikäistä sekametsää.

Kohde 1. Tervahauta, etualalla halssi; kuvattu koilliseen.

Kohde 1. Violetti katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

2. Tuohikorpi

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4321R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2344 10 + 3322 01
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7076549 I 423725
Tyypin tarkenne	Tervahauta	N2000	128 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus valokuvuus
Aiemmat tutkimukset			

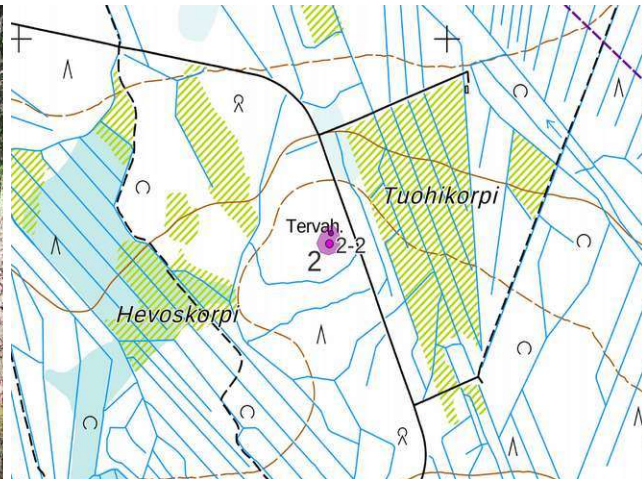
Kuvaus: Kohde sijaitsee Tuohikorven ja Hevoskorven välisen kankaan keskivaiheilla. Kohteessa on tervahauta sekä siitä runsaat 10 m pohjoiseen tervapirtin kiuas, jonka ympärillä on säilynyt myös hieman tervapirtin pohjaa Tervahaudan halkaisija on n. 20 m, kuopan halkaisija n. 11 m, halssi suuntautuu pohjoiseen. Alueella on melko paljon aiempien metsätöiden jälkiä. Ympäristössä kasvaa avarahkoa, heinikkoista, nuorta mänty- ja koivusekametsää.

Alakohdeluettelo:

Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
2-2	kiuas	Aluskasvillisuuden peittämä kivikasa, n. 1 m korkea alaltaan n. 2 m x 2 m suorakulmio, jonka ympärillä on osittain säilynyt myös tervapirtin pohjaa joka erottui kairausnäytteessä tummana maakerroksena vanhan podsolin päällä.	423729	7076572	128

Kohde 2. Tervahauta, kuvattu luoteeseen.

Kohde 2. Violetti katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Alakohde 2-2. Kiuas, kuvattu luoteeseen.

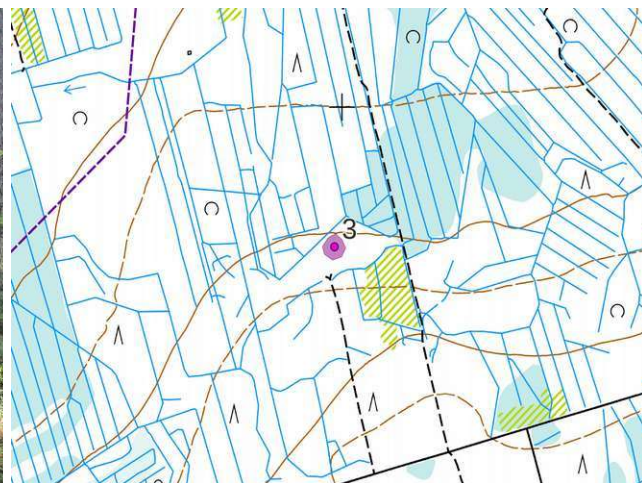
3. Hevoskorpi etelä

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4321R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2344 10 + 3322 01
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 70757692 I 422983
Tyypin tarkenne	Tervahauta	N2000	132 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Hevoskorven kaakkoispuolella, n. 800 m Pykälön hylätystä talosta pohjoisluoteeseen, länsilounas-itäkoillis-suuntaisen harjanteen pohjoisreunalla sijaitsee tervahauta. Tervahaudan halkaisija on n. 23 m, kuopan halkaisija n. 11 m, halssi suuntautuu koilliseen. Alueella kasvaa varttunutta mäntyvoittoista metsää.

Kohde 3. Tervahauta, kuvattu kaakkoon.

Kohde 3. Violetti katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

4. Korteperä länsi 1

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4321R
Laji	Kiinteä muinaisjäänös	Vanha yleislehtijako	2344 10 + 3322 01
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7075736 I 423738
Tyypin tarkenne	Pyyntikuopat	N2000	134 m mpy
Ajoitus yleinen	Esihistoriallinen	Koordinaattiselite	Keskimmäinen selkeämmistä pyyntikuopista; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne			
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Korteperän ja Hevoskorven välisellä kankaalla, n. 800 m Pykälön asumattomasta talosta koilliseen, koillisesta länteen kaartuvan hiekkaharjanteen päällä sekä sen loivassa luoteisrinteessä on neljän todennäköisen pyyntikuopan, muutaman pienemmän ja epämääräisemmän kuopan, sekä neljän matalan, pitkänomaisen painanteen muodostama muinaisjäänösryhmä. Näistä pyyntikuopiksi tulkitut kuopat sijoittuvat harjanteen lounaisosaan, painanteet taas hieman kesemmälle sekä luoteisrinteen alaosiin. Pienempiä kuoppia oli alueella paljon, mutta näistä vain kaksi vaikuttivat todennäköisesti hyvin vanhoilta (topografiansa ja kairausnäytteestä havaitun paksun huuhtoutumiskerroksen perusteella), ja vain nämä kaksi on kartoitettu. Alueella on ollut myös selkeää myöhempää ihmistoimintaa, ml. tervahauta, tämän raportin kohde 5, Korteperä länsi 2, vain n. 15 m päässä alakohteesta 4-6, sekä n. 1500 m² laajuinen matala hiekkakuoppa, jonka eteläreuna alkaa vain n. 10 m alakohteesta 4-9 pohjoiseen. Myös harjanteen päällä, ainakin sen keski- ja koillisosissa, on tapahtunut jonkinlaista hiekanottoa – sekä hiekanoton että paikoin hyvin tiheän aluskasvillisuuden vuoksi jäi epäselväksi, onko kyseisessä osassa harjannetta mahdollisesti aikanaan myös sijainnut vanhemman ihmistoiminnan merkkejä. Kohteen varsinaisten koordinaattien kohdalla sijaitsee keskimmäinen pyyntikuopiksi tulkituista kuopista. Kyseessä on pyöreähkö kuoppa, halkaisijaltaan n. 2 m, n. 60 cm syvä; reunat eivät laskeudu tasaisesti alas, vaan n. 20 cm syvyydessä on tasaisempi osio, ja tämän jälkeen laajemman kuopan keskellä läpimitaltaan n. 1 m syvämpi osio. Kairausnäytteessä selkeä podsolimaannos, n. 10 cm huuhtoutumiskerroksen alla useita kymmeniä senttejä punertavaa rikastumiskerrosta.

Alakohdeluettelo:

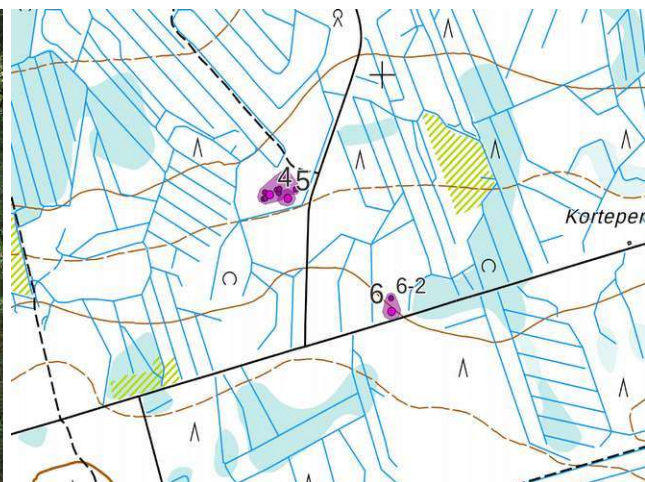
Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
4-2	kuoppa	Halkaisijaltaan n. 2 m kuoppa, syvyys, vain n. 30 cm; kuopan reunan kairausnäytteessä humuksen alla n. 3 cm harmaata huuhtoutumiskerrosta, tämän jälkeen n. 5 cm hiilikerros, jonka jälkeen vielä n. 4 cm huuhtoutumiskerrosta, ja sen jälkeen n. 20 cm rikastumiskerrosta – voisi ehkä olla muita voimakkaammin umpeutunut pyyntikuoppa	423723	7075727	133
4-3	pyyntikuoppa	Halkaisijaltaan n. 1,6 m suppilomainen kuoppa, syvyys n. 50 cm; kuopan reunan kairausnäytteessä n. 5 cm väriltään melko heikko (kellertävänharmaa) huuhtoutumiskerrosta, jonka jälkeen n. 20 cm kerros kellertävää hiekkaa (oletettavasti heikkovärinen rikastumiskerrosta); tämän alla runsaan 10 cm paksuinen kerros syvemmälle tummenevaa nokimaata, jonka alla alkaa kirkkaan oranssi hiekkä	423728	7075728	134
4-4	pyyntikuoppa	Hieman pitkänomainen kuoppa, jolla leveämpi, halkaisijaltaan n. 2 m pyöreä, suppilomainen osa, josta jatkuu vajaan 1 m pituinen kapeampi osio; pyöreän, syvemmän osan syvyys n. 50 cm	423727	7075741	133
4-5	pyyntikuoppa	Halkaisijaltaan n. 2 m kuoppa, pyöreä ja	423754	7075746	133

		suppilomainen; kairausnäytteessä selkeä podsolimaannos, runsaan 10 cm huuhtoutumiskerroksen alla useita kymmeniä senttejä punertavaa rikastumiskerrosta			
4-6	painanne	Soikea, matala painanne, n. 3,5 m x 2 m; ehkä 25 cm syvä; kairausnäytteessä 20 cm kellanharmaa huuhtoutumiskerroksen, tämän alta alkaa tiivis oranssi rikastumiskerroksen - kaira ei uponnut siihen muutamaa senttiä syvemmälle	423758	7075740	134
4-7	painanne	Soikea, matala painanne, n. 4 m x 2 m; ehkä 25 cm syvä; kairausnäytteessä selkeä podsolimaannos	423760	7075749	133
4-8	painanne	Soikea, matala painanne, n. 3 m x 2 m; n. 25 cm syvä; reunoilla mahdollisesti pienen vallin jäänteitä	423760	7075768	132
4-9	painanne	Soikea painanne, n. 3 m x 2 m, n. 30 cm syvä, toisella pitkällä reunalla n. 50 cm leveä ja 30 cm korkea valli	423773	7075775	132
4-10	kuoppa	Pieni pyöreähkö kuoppa, halkaisija n. 70 cm, syvyys n. 40 cm; kairausnäytteessä kuopan reunasta selkeä podsolimaannos	423798	7075748	134

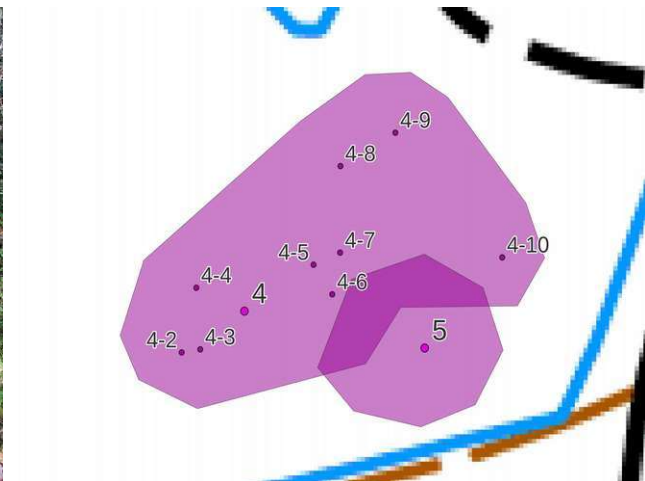
Kohde 4. Pyyntikuoppa, kuvattu eteläkaakkoon.

Kohteet 4-6. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Kohde 4-3. Pyyntikuoppa, kuvattu länteen.

Kohteen 4 alakohteet. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Kohde 4-3. Kairausnäyte pyyntikuopan reunasta.

Kohde 4-5. Pyyntikuoppa, kuvattu etelään.

Kohde 4-5. Kairausnäyte pyyntikuopan reunasta.

Kohde 4-8. Soikea painanne, kuvattu etelälounaaseen.

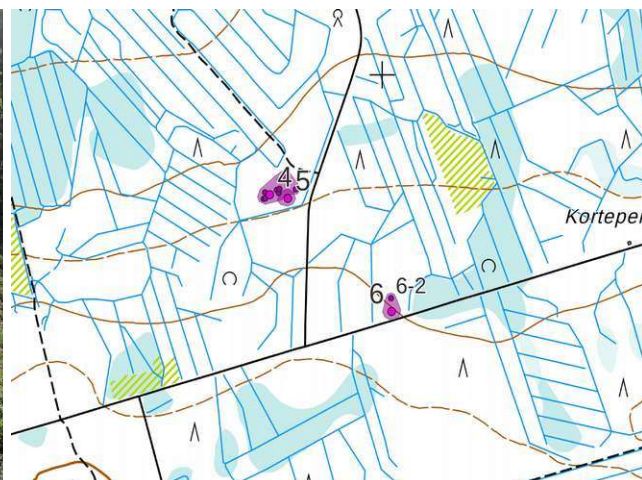
5. Korteperä länsi 2

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4321R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2344 10 + 3322 01
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7075728 I 423780
Tyypin tarkenne	Tervahauta	N2000	134 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Korteperän ja Hevoskorven välisellä kankaalla, n. 800 m Pykälön asumattomasta talosta koilliseen, koillisesta länteen kaartuvan hiekkaharjanteen kaakkoiskulmassa sijaitsee tervahauta. Tervahaudan halkaisija n. 16 m, kuopan halkaisija n. 9 m, halssi suuntautuu eteläkaakkoon. Samalla harjanteella sijaitsee myös tämän raportin kohde 4 Korteperä länsi 1, pyyntikuoppien ja painanteiden ryhmä – kyseisen kohteen lähin painanne sijaitsee vain n. 15 m tervahaudasta luoteeseen. Tervahaudan välittömässä ympäristössä on avointa ja heinikkoista, mutta tervahaudan päällä kasvaa nuoria kuusia.

Kohde 5. Tervahauta, kuvattu etelään.

Kohteet 4–6. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

6. Korteperä länsi 3

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4321R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2344 10 + 3322 01
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7075479 I 424022
Tyypin tarkenne	Tervahauta, kiuas	N2000	135 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne			
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

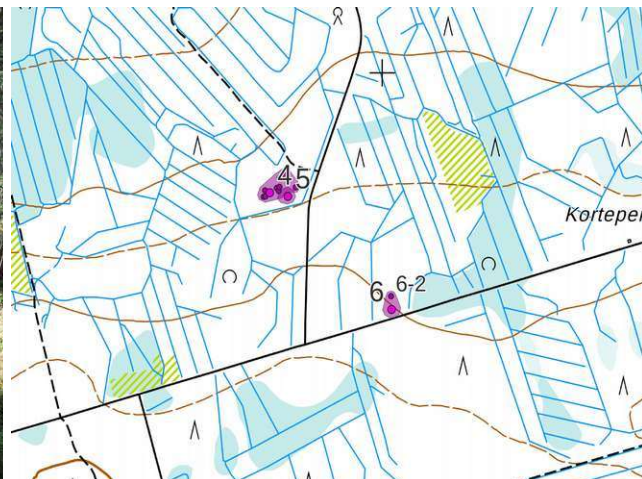
Kuvaus: Korteperän länsipuolisella kankaalla, välittömästi Pykälön tien pohjoispuolella sijaitsevat tervahauta ja siitä n. 20 m pohjoiseen kiuas. Tervahaudan halkaisija on n. 21 m, kuopan halkaisija n. 10 m, halssi suuntautuu koilliseen. Alueella kasvaa varttunutta kuusimetsää.

Alakohdeluettelo:

Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
6-2	kiuas	Kiviröykkiö, halkaisija n. 2,5 m, korkeus n. 1,2 m	424021	7075508	135

Kohde 6. Tervahauta, etualalla vallia, vasemmalla halssi; kuvattu lounaaseen.

Kohteet 4–6. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Alakohde 6-2. Kiuas, kuvattu luoteeseen.

7. Pykälö länsi

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4321R
Laji	Kiinteä muinaisjäänös	Vanha yleislehtijako	2344 10 + 3322 01
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat, maarakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7075048 I 423036
Tyypin tarkenne	Tervahauta, kuopat	N2000	137 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne			
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Pykälön talosta n. 340 m päässä, talolta länteen vievän vanhan ajopolun varrella, sijaitsee tervahauta. Tervahaudan halkaisija n. 26 m, kuopan halkaisija n. 15 m, halssi suuntautuu lounaaseen tai länteen – molemmissa suunnissa on tervahaudan vallissa matalampi kohta, ja molempiin suuntiin johtaa ränni- tai ojamainen rakenne. Joko tervahaudalla on ollut eri käyttöaikoinaan erisuuntaiset halssit, tai läntisempi rakenne on valliin myöhemmin tehdyn kellarikuopan sisäänkäynti – molempien halssimaisten

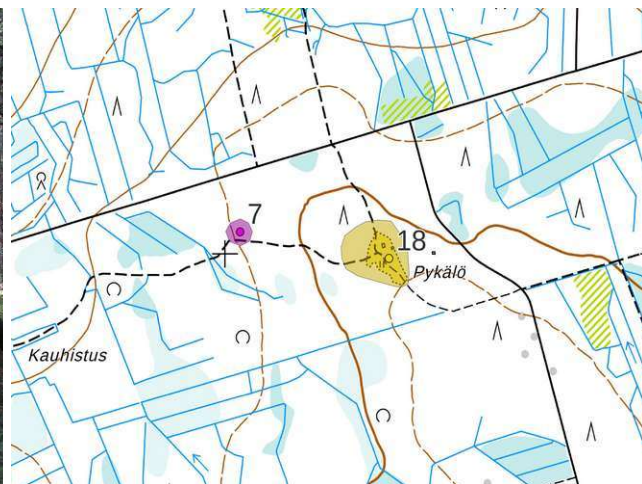
rakenteiden kohdalle on tervahaudan valliin nimittäin myös kaivettu kuopat, ja näistä ainakin läntisempi vaikuttaa hieman tervahaudan käytön jälkeiseltä. Näiden kuoppien lisäksi tervahaudan valliin on kaivettu myös kolme muuta kuoppaa. Kuopat vaikuttavat jonkinlaisilta kellareilta, nauriskuopilta tai muilta vastaavilta varastorakenteilta. Kohteen päällä ja sen ympäristössä kasvaa vanhaa kuusimetsää, joka vaikuttaa silmämääräisesti arvioiden hyvinkin siltä, että olisi voinut joskus olla kaskena.

Alakohdeluettelo:

Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
7-2	kuoppa (kellari?)	Nelikulmainen kuoppa tervahaudan vallissa, n. 3 m x 1,5 m, 1,2 m syvä; rakenteesta johtaa tervahaudasta pois päin kapea oja tai ränni, joka voisi olla kellarin sisäänkäynti tai kuoppaa edeltäneen tervahaudan halssin osa	423023	7075050	137
7-3	kuoppa (kellari?)	Viisikulmainen kuoppa, halkaisija n. 2 m ja syvyys n. 1,3 m; kuopan reunalla kasvaa yli 100-vuotias kuusi	423025	7075048	137
7-4	kuoppa (kellari?)?	Pyöreähkö, muita matalampi kuoppa heti tervahaudan halssin itäpuolella; halkaisija n. 3 m, syvyys 40 cm	423030	7075044	138
7-5	kuoppa (kellari?)	Neliskulmaisehko kuoppa, n. 2 m x 2 m, 60 cm syvä; tervahaudan itäisessä vallissa, siinä missä muut kuopat ovat länsi- ja lounaispuolella	423042	7075051	138

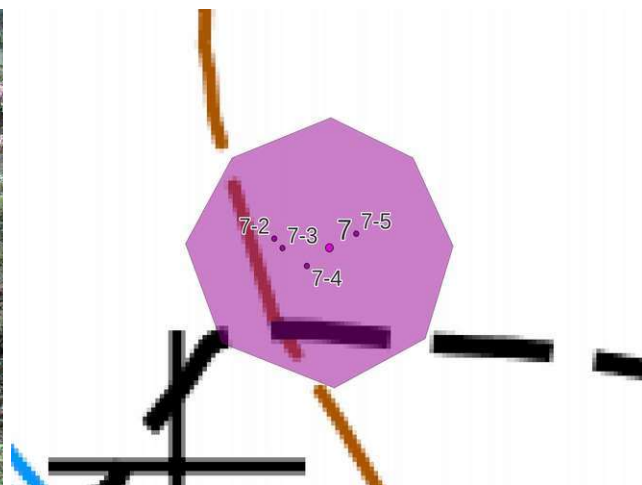
Kohde 4. Tervahauta, etualalla pohjoista valliä; kuvattu etelään.

Kohteet 7 ja 18. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Alakohde 7-2. Kellari tai muu kuoppa tervahaudan läntisessä vallissa; kuvattu kaakkoon.

Kohteen 7 alakohdet. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Alakohde 7-3. Kellari tai muu kuoppa tervahaudan läntisessä valissa; kuvattu koilliseen.

Alakohde 7-5. Kellari tai muu kuoppa tervahaudan vallin itäisellä ulkoreunalla; kuvattu etelään.

8. Kauhistus

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000044754	TM35-lehtijako	Q4321R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2344 10 + 3322 01
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7074395 I 422271
Tyyppin tarkenne	Tervahauta	N2000	141 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Mj-rekisterin koordinaatit
Ajoitustarkenne			
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	
Aiemmat tutkimukset	Jussi-Pekka Hiltunen inventointi 2022		

Kuvaus: Mj-rekisterin kuvaus: "Tervahauta sijaitsee nuorehkossa mäntymetsässä hiekkaisella kaaralla, joka erottuu selvästi ympärillä olevasta matalapiirteisemmästä ja kosteammasta ojitetuista metsäalueista. Tervahaudan halkaisija on noin 15 metriä ja sen syvyys haudan pohjalta vallin yläreunaan mitattuna on noin 1,7 metriä. Vallin leveys on noin 3 metriä. Maastossa ei havaittu halssia, joten kyseessä on todennäköisesti rännitön tervahauta."

Vuoden 2023 inventointi: Kohdetta ei tarkastettu maastossa, sillä se sijaitsee aivan hankealueen rajalla ja oli tarkastettu vuotta aiemmin.

Kohde 8. Violetti katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

9. Pykälö etelä

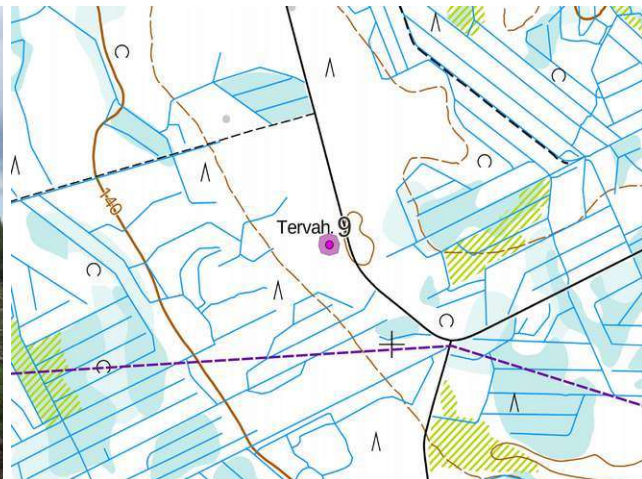
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000047410	TM35-lehtijako	Q4321R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2344 10 + 3322 01
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7074219 I 423854
Tyypin tarkenne	Tervahauta	N2000	145 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Mj-rekisterin koordinaatit
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset	Keski-Pohjanmaan arkeologiapalvelut/ Hans-Peter Schulz ja Stephan Schulz inventointi 2022		

Kuvaus: Mj-rekisterin kuvaus: "Matalalla kankaalla rämeen keskellä on tervahauta, halkaisija 17 m. Kuopan syvyys 0,6 m. Halssin tarkka sijainti oli epäselvä haudan päällä ja ympärillä olevien hakkuujätteiden takia. Kohde sijaitsee laajalla avohakkuualueella, jota on muokattu."

Vuoden 2023 inventointi: Kohde on entisellään.

Kohde 9. Tervahauta sijaitsee keskellä muokattua avohakkuualueutta, kuva länteen.

Kohde 9. Violetti katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

10. Palokan Hautakangas

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4321R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2344 10 + 3322 01
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7076646 I 425588
Tyyppin tarkenne	Tervahauta ja 2 kiuasta	N2000	134 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne			
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

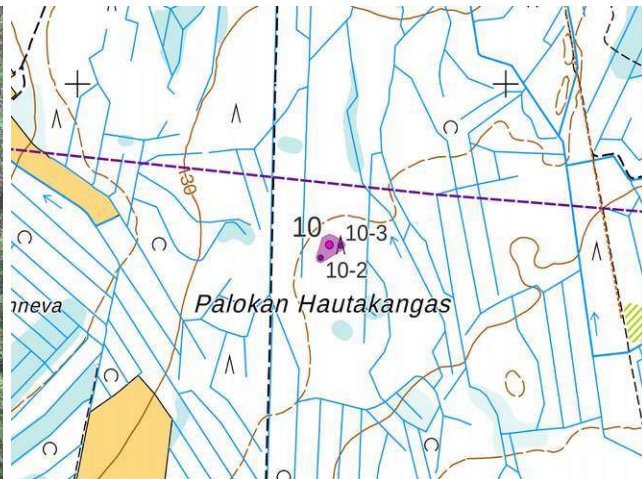
Kuvaus: Tervahauta sijaitsee Palokan hautakankaan laen luoteisreunassa. Sen halkaisija on n. 22 m, kuopan halkaisija n. 11 m, ja halssi suuntautuu luoteeseen. Tervahaudan lähetyvillä on myös kahden kiukaan jäänteet – niistä paremmin säilynyt sijaitsee tervahaudasta n. 25 m lounaaseen, ja toinen, joka vaikuttaa olevan hieman sortunut ja levinnyt taas n. 17 m tervahaudasta itään. Alueella kasvaa pääosin varttunutta, harvahkoa mäntymetsää, mutta tervahaudan päällä ja sen pohjois- ja itäpuolella on myös sekalaisempaa puustoa hieman tiheämmässä.

Alakohdeluettelo:

Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
10-2	kiuas	Kiviröykkiö, halkaisija n. 3 m, korkeus n. 1 m; kairausnäytteessä nokimaata	425568	7076617	134
10-3	kiuas	Kiviröykkiö, n. 3 m x 2 m, korkeus n. 1 m; vaikuttaa osin sortuneen, ja joitakin on päätynyt ympäristöön hajalleen – nekin ovat kuitenkin jo täysin sammaloituneet, joten sortumisesta on jo aikaa	425614	7076644	134

Kohde 10. Lammikko tervahaudan kuopassa; kuvattu itään.

Kohde 10. Violetti katkoviiva merkitsee hankealueen rajaa. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Alakohde 10-2. Kiuas; kuvattu länteen.

Alakohde 10-3. Osin sortunut kiuas; kuvattu koilliseen.

11. Lamminkangas 1

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4321R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2344 10 + 3322 01
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat, maarakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7074306 I 425706
Tyytin tarkenne	Pyyntikuopat	N2000	145 m mpy
Ajoitus yleinen	Esihistoriallinen	Koordinaattiselite	Läntisin pyyntikuoppa; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne			
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Lamminkallion pohjoispuolisen hiekkaharjanteen keskivaiheilla (harjanne on merkitty maastokarttaan kalliopaljastumana, mutta se on tosiaan hiekkaa), kohdassa jossa harjanne kulkee haaraantuneena kahdeksi, suunnilleen rinnakkaiseksi osaksi, sijaitsee muutaman pyyntikuopan ryhmä. Kohteessa on kolme melko selkeää pyyntikuoppaa, ja kaksi hieman epämääräisempää. Selkeämmät kolme kuoppaa muodostavat rivin pohjoisemman harjannehaaran laelle, ja epämääräisemmät eteläisen. Alueella on enemmänkin kuoppia, mutta osa näistä oli selkeästi paljon myöhempiä, hiekanottoon liittyviä, ja osan ikää

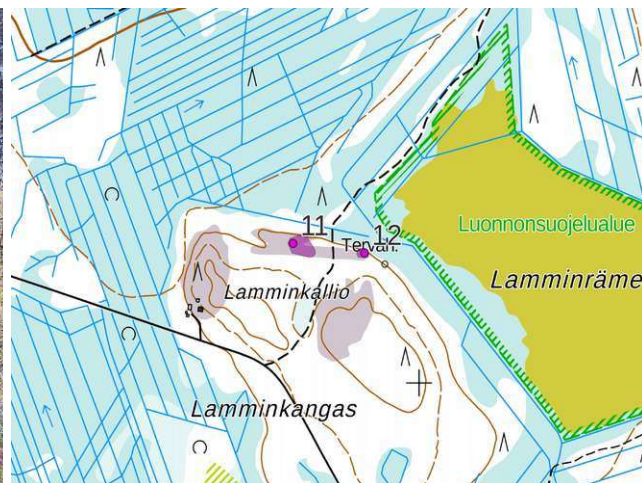
ja alkuperäistä muotoa ei hiekanoton tai metsäkoneiden liikkeiden aiheuttamien vahinkojen jäljiltä pystytty tässä inventoinnissa tarkemmin selvittämään, eikä niitä ole siksi kartoitettu. Alueella kasvaa harvaa mäntymetsää, jonkin verran myös katajaa. Kohteen varsinaisissa koordinaateissa sijaitseva pyyntikuoppa on pyöreä ja loivan suppilomainen, halkaisija n. 2,5 m ja syvyys n. 60 cm. Kuopan reunasta otetussa kairausnäytteessä selkeä podsolimaannos, jossa yli 10 cm huuhtoutumiskerros.

Alakohdeluettelo:

Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
11-2	pyyntikuoppa	Pyöreä, suppilomainen kuoppa, halkaisija n. 2 m, syvyys n. 60 cm. Kairausnäytteessä kuopan reunasta n. 3 cm huuhtoutumiskerroksen jälkeen n. 15 cm hyvin vaalea rikastumiskerros, jonka keskellä n. 5 cm paksuinen nokimaakerros; näiden alta alkaa ilmeisesti aiempi maannos – jälleen n. 3 cm huuhtoutumiskerros (hyvin heikko tosin), jonka alla selkeän punertavaa rikastumiskerrosta; kaira ei kuitenkaan päässyt siinä n. 1 cm syvemmälle	425711	7074309	145
11-3	pyyntikuoppa	Hieman soikeahko, suppilomainen kuoppa, n. 2,5 m x 2 m, syvyys n. 50 cm. Kairausnäytteessä kuopan reunasta selkeä podsolimaannos, jossa rikastumiskerroksen yläosassa n. 5 cm paksuinen likamaakerros	425727	7074316	145
11-4	pyyntikuoppa?	Pyöreä, melko laakea kuoppa, halkaisija n. 3 m, syvyys n. 40 cm; reunan kairausnäytteessä selkeä podsolimaannos	425711	7074295	145
11-5	pyyntikuoppa?	Soikeahko kuoppa, n. 2 m x 1,5 m ja n. 40 cm syvä; kairausnäytteessä selkeä podsolimaannos, huuhtoutumis- ja rikastumiskerrosten välissä viitteitä likamaasta	425745	7074284	146

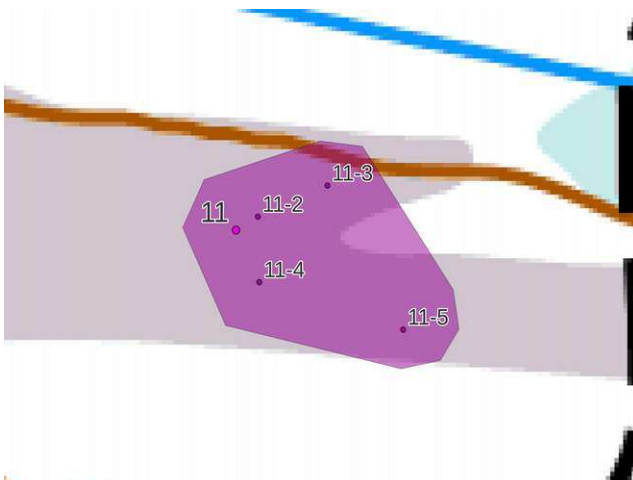
Kohde 11. Pyyntikuoppa, kuvattu lounaaseen.

Kohteet 11 ja 12. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Kohde 11. Kairausnäyte pyyntikuopan reunasta.

Kohteen 11 alakohteet. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Alakohde 11-2. Pyyntikuoppa, kuvattu etelään.

Alakohde 11-2. Kairausnäyte pyyntikuopan reunasta.

Alakohde 11-3. Pyyntikuoppa, kuvattu länteen.

Alakohde 11-4. Oletettavasti pyyntikuoppa, kuvattu etelään.

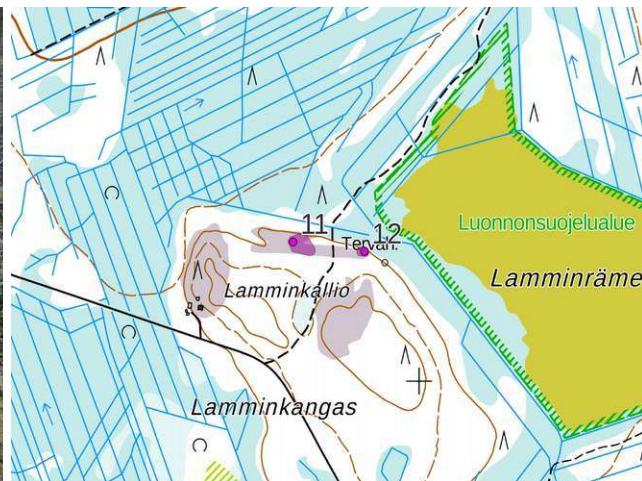
12. Lamminkangas 2

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4321R
Laji	Kiinteä muinaisjäänös	Vanha yleislehtijako	2344 10 + 3322 01
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7074285 I 425872
Tyypin tarkenne	Hiilimiilu	N2000	146 m mpy
Ajoitus yleinen	ajoittamaton	Koordinaattiselite	Miilun keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne			
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Lamminkallion pohjoispuolella, länsi-itä-suuntaisen, nuorta kuivan kankaan männikköä kasvavan hiekkaharjanteen (joka on maastokartassa merkitty kalliopaljastumaksi) itäpäädyssä, vajaat 50 m länsiluoteeseen maastokartan tervahautamerkinnästä (tervahautaa alueelta ei löytynyt) havaittiin suurehko kuoppa, joka on luultavasti hiilimiilun jäännös. Kuopan yli on ajettu metsäkoneilla tai traktoreilla, ja siitä on otettu maata miilun polttamisen jälkeen, joten se ei ole säilynyt alkuperäisessä muodossaan, mutta kuopan reunojen hiekan peittämistä hiilikerroksista päätellen kyseessä on todennäköisesti kuoppamiilu. Nykyisen kuopan halkaisija on n. 6 m ja se on syvimmillään n. 1,5 m syvä; ja sitä ympäröivät paikoin n. 30 cm korkeat vallit. Kuopan reunoista otetuissa kairausnäytteissä näkyi humuksen alla hyvin ohut huuhtoutumiskerroksen alku (n. 1–2 cm), jonka alla 5–15 cm kerros punertavaa ja hiekkaa, jonka alla 10–30 cm kerros hiiltä. Kuopan pohjasta saatu kairausnäyte oli huomattavan erilainen. Siinä ei ole merkkiäkään huuhtoutumiskerroksesta, ainoastaan n. 60 cm paksun kellertävän hiekkakerroksen alla n. 5 cm kerros nokimaata, jonka pohjassa n. 1 cm varsinaista hiiltä – valitettavasti kaira ei päässyt tämän syvemmälle, joten tuon hiilikerroksen paksuutta ei saatu selville. Vaikuttaa joka tapauksessa siltä, että miilun pohja on täytynyt tai täytetty hiekalla tyhjentämisensä jälkeen, ja tämä on joko tapahtunut myöhemmin kuin miilun käytöstä jääminen, tai miilun pohjasta on myöhemmin otettu maata, ja siinä ei siksi ole jäljellä podsolin muodostumisen merkkejä kuten reunoilla – jälkimmäinen vaikuttaakin miilun pohjan kuoppaisuuden perusteella todennäköiseltä.

Kohde 11. Vahingoittunut oletettava kuoppamiilu, kuvattu itäkaakkoon.

Kohteet 11 ja 12. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Kohde 11. Kairausnäyte miilun säilyneestä reunasta, kairan kärki oikealla.

Kohde 11. Kairausnäyte miilun vahingoittuneesta pohjasta, kairan kärki vasemmalla.

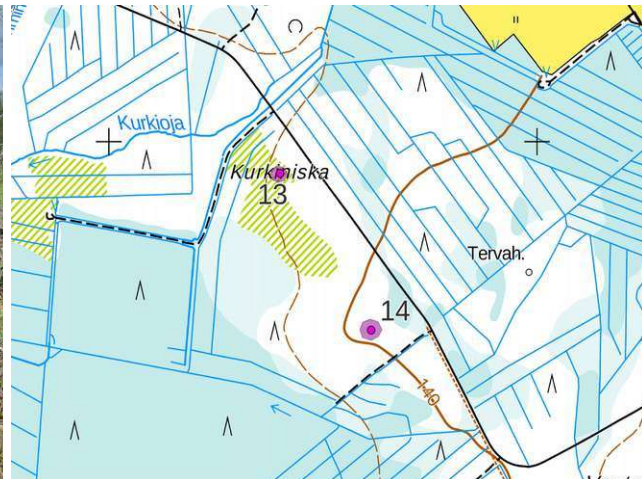
13. Kurkiniska

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4312R
Laji	Kiinteä muinaisjäänös	Vanha yleislehtijako	2344 10 + 3322 01
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7071930 I 427400
Tyypin tarkenne	Tervahauta	N2000	139 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Kurkinevan ja Pennastenrämeen välisellä kankaalla, Kurkiojan eteläpuolisella paikalla nimeltä Kurkiniska, on sijainnut tervahauta. Tervahauta on kuitenkin käytännössä täysin tuhoutunut hiljattaisessa avohakuussa, joten sen mittoja ei saatu selville. Se, että paikalla on aikanaan sijainnut tervahauta kävi ilmi vain maanmuokkauksessa paljastuneista ja kairausnäytteissä näkyneistä runsaista hiilikerroksista, jotka esiintyivät suunnilleen ympyränmuotoisella alueella, etenkin ympäristöään korkeammassa kumpareissa ja mättäissä – tervahaudan vallien viimeisissä jäännöksissä.

Kohde 13. Yleiskuva tuhoutuneen tervahaudan alueesta, kuvattu lounaaseen.

Kohteet 13 ja 14. Oranssi pisteviiva merkitsee suunniteltua sähkönsiirtolinjausta. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Kohde 13. Hiiltä ja nokimaata laikutuskuopassa tuhoutuneen tervahaudan sijainnissa.

Kohde 13. Hiiltä kairausnäytteessä tuhoutuneen tervahaudan paikalta.

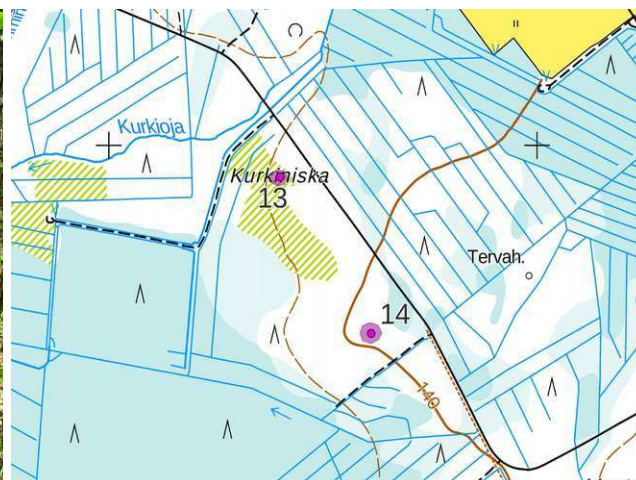
14. Kurkiniska kaakko

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4312R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2344 10 + 3322 01
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7071586 I 427613
Tyyppin tarkenne	Tervahauta	N2000	140 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Vastaskankaan ja Kurkiniskan välissä sijaitsee tervahauta. Tervahauta on vahingoittunut metsän aurauksessa niin, ettei sen mittoja täysin luotettavasti voitu arvioida. Nykyisessä tilassaan se on pinta-alaltaan n. 20 m x 16 m, kuoppa nykyisessä muodossaan on n. 9 m x 6 m. Romahtamaton halssi on säilynyt kokonaisena, ja suuntautuu kaakkoon. Alue on kivikkoista, nuorehkoa sekametsää.

Kohde 14. Tervahaudan halssi, kuvattu pohjoiskoilliseen.

Kohteet 13 ja 14. Oranssi pisteviiva merkitsee suunniteltua sähkönsiirtolinjausta. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

15. Konineva

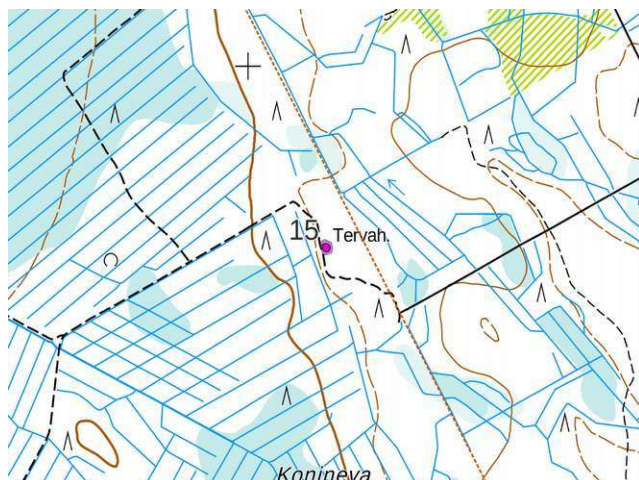
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000044764	TM35-lehtijako	Q4314R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2344 10 + 3322 01
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7070600 I 428183
Tyypin tarkenne	Tervahauta	N2000	143 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Mj-rekisterin koordinaatit
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset	Jussi-Pekka Hiltunen inventointi 2022		

Kuvaus: Mj-rekisterin kuvaus: "Tervahauta sijaitsee hakkuuaukean länsireunassa metsäkoneurasta noin 10 metriä itään. Hakkuun yhteydessä tervahaudan kohdalle on jätetty kasvamaan puustoa. Tervahauta erottuu hyvin maastosta. Tervahaudan halkaisija on noin 16 metriä ja sen syvyys haudan pohjalta vallin yläreunaan mitattuna on noin 1,5 metriä. Vallin leveys on noin 3,5 metriä. Halssi suuntautuu länteen. Se on noin 5 metriä pitkä, 1 metrin leveä ja 1 metrin syvä. Tervahauta on merkitty nykyiselle peruskartalle."

Vuoden 2023 inventointi: Kohde on entisellään.

Kohde 15. Tervahauta, keskellä halssi; kuvattu itäkoilliseen.

Kohde 15. Oranssi pisteviiva merkitsee suunniteltua sähkönsiirtolinjausta. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

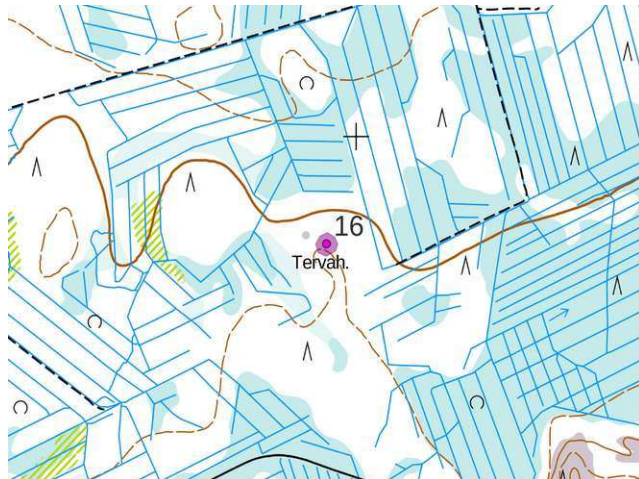
16. Korteperä kaakko

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4314R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2344 10 + 3322 01
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7074764 I 424931
Tyypin tarkenne	Tervahauta	N2000	142 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Korteperän ja Lamminkallion välisellä kankaalla, luoteeseen viettävän terassin reunalla sijaitsee tervahauta. Tervahaudan halkaisija on n. 23 m, kuopan halkaisija n. 13 m, ja halssi suuntautuu luoteeseen. Tervahaudan ympäristössä ja pohjoispuolella kasvaa varttunutta, kuusivaltaista metsää, etelämpänä hieman nuorempaa mäntyvaltaista metsää.

Kohde 16. Tervahauta, keskioikealla halssi; kuvattu etelään.

Kohde 16. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

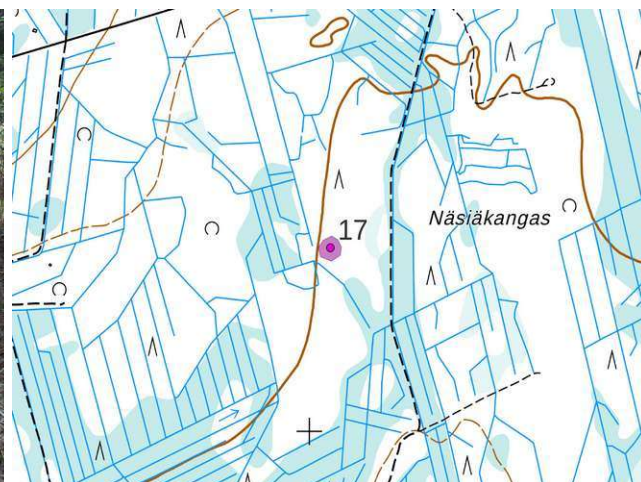
17. Näsiäkangas länsi

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4314R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2344 10 + 3322 01
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7075404 I 426049
Tyypin tarkenne	Tervahauta	N2000	141 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Tervahauta sijaitsee Näsiäkankaan länsipuolisen, kapeamman kankaan keskiosissa. Sen halkaisija on n. 24 m, kuopan halkaisija n. 13 m, halssi suuntautuu länteen. Tervahaudan valli on vaurioitunut lounaisosastaan. Tervahaudan ympäristössä ja pohjoispuolella kasvaa eri ikäistä sekametsää, mutta etelään ja itään päin lähtiessä ympäristö muuttuu nopeasti varttuneiden mäntyjen hallitsemaksi..

Kohde 17. Tervahauta, kuvattu kuopan yli luoteeseen.

Kohde 17. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

18. Pykälö

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4321R
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	2344 10 + 3322 01
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7074990 I 423383
Tyypin tarkenne	Yksinäistalo	N2000	142 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Talon sijainti; GPS-mittaus, digitointi (maastokartta, ilmakuva)
Ajoitustarkenne	Uusin aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

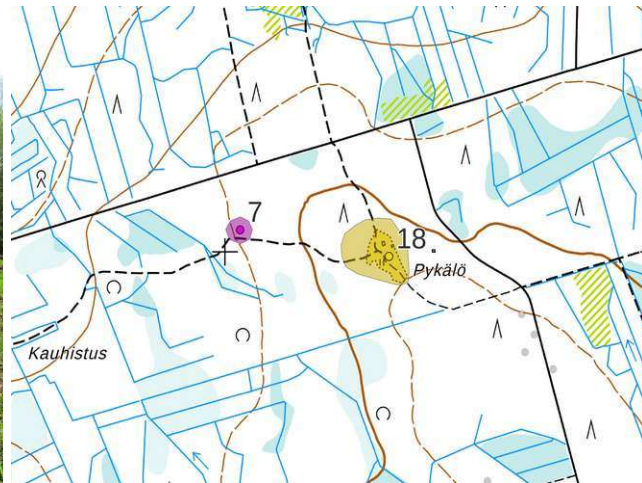
Kuvaus: Pykälön asumaton talo sijaitsee Hevoskorven ja Pykälönevan välisen laajan kangasalueen keskivaiheilla, Kauhistuksesta vajaat 700 m itäkoilliseen. Pihapiiristä löytyy päärakennuksen lisäksi aitta,

sekä romahtanut lato. Kauempana idässä, pihapiirin ja kohteen aluerajauksen ulkopuolella on vielä jokin muu pieni rakennus. Talo on merkitty asutuksi vuoden 1962 peruskartalle, ja se löytyy myös vuoden 1953 ilmakuvasta. Sen sijaan Haapajärven pitäjänkartalle Pykälön taloa ei vielä ole merkitty. Nykyään talo on tyhjiillään, mutta joku on vielä melko hiljattain raivannut osan sen pihapiiristä.

Kohde 18. Pykälön pihapiiriä; oikealla talo ja vasemmalla taustalla aitta; kuvattu itään.

Kohteet 7 ja 18. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

9. Aineistoluettelo

Kirjallisuus:

Suur-Pyhäjoen historia. Vanhimista ajoista 1860-luvulle. 1968.

Digitaalinen aineisto:

Arkistolaitoksen pitäjänkartasto Haapajärvi, <http://digi.narc.fi/digi/dosearch.ka?o=11>

Geologian tutkimuskeskus,
<http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto, <http://www.vanhakartta.fi/>

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,
<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>

Maanmittauslaitos,
<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön palveluikkuna, arkeologiset kohteet ja kulttuuriympäristön tutkimusraportit
arkeologia, Haapajärvi
https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_kohde_list.aspx
https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/raportti/read/asp/r_raportti_list.aspx

Schulz Hans-Peter, Pohjanmaa länsiosa, kulttuuriperintöinventointi. Metsähallitus 2012.
<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>